

ЛЕКСЕМА *LITTLE* VS ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ

Об'єктом творчого пошуку є лексема *little*, предметом – семантизація в гетерогенних модусах мови, мовлення та мовленнєвої поведінки. Робоча **гіпотеза** полягає в тому, що методологічний підхід детермінується природою референта. А тип референта залежить від власної макросистеми, в той час як тип мови детермінує вибір типів у мові.

Матеріалом дослідження слугують лексикологічні джерела американо-англійсько та британо-англійського діалектів (Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (1958), Longman Dictionary of Contemporary English Language (2009). Основним у роботі є лінгвокогнітивний підхід, що де визначається єдністю ментального, пізнавального, з одного боку, та лінгвістичного ословлення, з іншого.

Перекладознавство займається двома об'єктами – номінативними та комунікативними одиницями, які тлумачаться відповідно словоцентрично та текстоцентрично. Номінативні одиниці маркуються одномовно та багатомовно в тлумачних словниках. Композиційна структура останніх включає головні слова (леми) та дефінітивні слова (аланіни).

Словники іменуються за Вольтером енциклопедичними, які мають алфавітне представлення. Авторський колектив словника Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English у передмові називає їх "*Idiomatic And Syntactic English Dictionary*" (Hornby, Gatenby, Wakefield, 1958).

Поділяємо думку типологів: типи в мові детермінуються типом мови. В нашому випадку компаративними мовами є аналітична англійська та синтетична українська. Семантизація у кожній із них має свій ідіоматичний дизайн.

В англійській мові значна кількість слів є семантично вмотивованою, на відміну від української, де спрацьовує багата парадигма словотвору та гендерного лексику. Спільні патерни словотвору представлені по різному. Пор.: конверсія, в основному, спрацьовує з дієсловами англійської мови, а зворотній словотвір в українській мові представлений іншим вектором. Пор. укр. *жовтий* – *жовч*, *блакить* – *блакитний*; англ. *enthusiasm* – *enthuse*, *competition* – *compete*. Поверхневі та глибинні структури паралельних форм мають глобальні розходження. В англійській мові відсутність емоційності суфіксів верифікується нордичним характером носіїв мови. Білатеральність знаків мають відповідне омолвлення.

Немає методів без референтів, немає розуму без пізнання. Транслятології спрацьовує онтологічний підхід. Зазначені синкрети розкривають таїну єднання мислення та мови. Так кількісні числівники (предметного походження) є основою творення порядкових (*four* – *fourth*, *five* – *fifth*). Секондарні утворення (*fourth*, *fifth*) спрацьовують у прислівниках *fourthly*, *fifthly*.

Тобто, спрацьовує теза про ад'єктивність порядкових числівників. Іменникова природа кількісних слів проявляється в тому, що кількісних атрибутів не існує без предметів, речей та явищ, а останні є обов'язковим стартом для кількісних слів, які «щасливо» вживаються в словосполученнях з іменниками, або їх замісниками (Швачко, 1981).

На часі інтенсивність функціонування слів міри та ваги в англійській мові представлено групами з:

- 1) архаїзмами (*span, brace, nail, hide, yoke*),
- 2) фразеологізмами (*ell*),
- 3) димензійними раритетами (*perch, rod, pole, link, chain, hoghead, pipe, chaldron, barrel, sack, cut, skein, hank, spindle, cord, load, grain, bale*),
- 4) пасивними одиницями (*minim, scruple, dram, peck, tod, wey, last*),
- 5) активними одиницями (*fathom, acre, furlong, yard, ton, bushel, gallon, mile, inch, ounce, pound*) (Кобякова, Швачко, 2017).

В процесі детермінологізації слова міри та ваги утворюють низку номінацій, що корелюють с поняттями *багато та мало* серед них виокремлюються фразеологізми. Пор. англ.: *tons of pirates* «*many pirates*», *bushels of letters* «*many letters*», *gallons of water* «*much water*», *dram of learning* «*little learning*». Прислів'я та приказки є фрективними. Пор. англ.: *many a mile; to miss a mile; to eat a peck of salt with somebody; not a hundred miles away; a peck of troubles; an ounce of love; Give him an inch, and he'll take an ell; An ounce of good life is better than a pound of pardon.*

Аналіз дихотомії числівників та слів міри та ваги є вельми валоративним: немає системності без порівняння, немає спільного без відмінного, немає нелінійного без лінійного, упорядкованого без хаотичного, немає секондарного без первинного, немає парадигматичного без синтагматичного, немає нумерального без предметного, немає дискретного без недискретного (Швачко, 2008).

Алоніми леми *little* в Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English вживаються на позначення малої, незначної, або відсутньої кількості *no, nothing, little or nothing*; дескриптивних антонімічних позначеннях *tiny much, a little of everything, not a little "much", not a little of trouble*; для номінації негідних не потрібних речей *little things.*; для соматичних *little toe*; номінацій небажаних манер *little manners*.

В словнику Longman Dictionary of Contemporary English Language автори вживають багато фольклорних дитячих творів, серед них:

*Little Jack Horner set in a corner,
Eating his Christmas pie;
He put in his thumb, and pulled out a plum,
And seid 'What a good boy am I'.*

Епідигматична потенція лексеми *little* в словниках представлена в частковому та повному протиставлені наступних димензійальних оцінках: ні :: майже ні; ні :: небагато; ні :: нічого; ні :: якісні оцінки; ні :: кількісні оцінки.

Про значущість артикля в англійській мові свідчать фрази *a little, a few* на позначення дискретності, або її відсутності. Поліфункціональність досліджуваного слова спрацьовує у модусі мови (Кобякова, Швачко, 2017).

Конкретизація сем відбувається в конситуаціях, а також у розкритті таїн слів типу *news* (*North + East + West + South*), *none* (*no+one*), *mentalese* (*-ese in Chinese, Japanese, computere^{se}, educationese*), *alone* (*all but one*), *afire* (*on fire*). Таким чином номінативні одиниці англійської мови можуть ущільнюватися (*as = all+ so, o'clock* (*on clock*)), пролонгуватися (*snow-drop, lily of the valley, day dreaming*), пропускатися (*What letter surrounds the British Isles*) та імітувати інші слова (*When I am good, I am very, very good? When I am bad, I am better*).

Найважливіша функція лексеми *little* є його причетність до комунікативної функції, яка розглядається при текстоцентричному аналізі, але це є *a story of another time*.

Список використаних джерел

Кобякова, И. К., Швачко, С. А. (2017). *Введение в сравнительную типологию номинативных и коммуникативных единиц английского, русского и украинского языков* (с.17-18). Сумы: Сумский государственный университет.

Швачко, С. А. (1981). *Средства выражения количества в современном английском, русском и украинском языках* (с. 67). Київ: Вища школа.

Швачко, С. О. (2008). *Слова міри і ваги: лінгвокогнітивні аспекти : монографія* (с. 98). Суми: Вид-во СумДУ.

Hornby, A. S., Gatenby, E. V., Wakefield., H. (1958). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (p. v, 736-737). London: Oxford University Press.

Longman Dictionary of Contemporary English Language (2009). Fifth Edition (p. 814). London: Pearson. Education Limited.

Швачко, С. О. Лексема little vs поліфункціональність [Текст] / С. О. Швачко // Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції / Отв. ред. Н.Є.Леміш. - Київ: Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – 2019. - С.24-28.